

تیزهوشان

جناس

۱۰٪

به کار بردن دو واژه با شکل دقیقاً یا تقریباً یکسان که معنای متفاوتی دارند را جناس گویند. جناس بر دو نوع است:

۱- جناس تام: دو واژه که از نظر نوشتار و تلفظ، دقیقاً یکسان هستند ولی معنی متفاوت دارند. مثال: مُدام (نوعی شراب) و مدام (دائماً) / روان (جاری) و روان (روح) / ولی (ولی امر)، ولی (اما)

۲- جناس ناقص: این نوع جناس دارای انواعی است:

جناس ناقص حرکتی: آوردن دو کلمه که فقط در حرکت با هم فرق کنند. مثال: پَر و پُر، جُرم و جَرَم، سَر و سُر، مَهر و مِهر

جناس ناقص اختلافی: آوردن دو کلمه که فقط در یک حرف با هم فرق کنند. مثال: کام و جام، غم و کم، گرم و نرم، صفا و وفا

جناس ناقص افزایشی: آوردن دو کلمه که یکی فقط یک حرف بیش تر از دیگری داشته باشد. مثال: دست و دوست، سر و سرو، نم و نام، تب و تاب

قلب و عکس

۳۰٪

آوردن کلماتی که حروف آنها برعکس یکدیگرند یا ترکیباتی که کلمات برعکس هم دارند.

مثال

- گنج - جنگ (کل حروف برعکس هم هستند)
- ادبی - ابدی (حروف میانی برعکس هم هستند)
- دربر - بردر (کلمات جابه‌جا شده است)

تضاد

۶۰٪

آوردن کلماتی که در معنی متضاد هم باشند.

مثال

من ز ازل پاک و تو پست پلید	من گهر ناب و تو یک قطره آب
یار نباشند شقی و سعید	دوست نگردند فقیر و غنی
افغان ز نظربازان برخاست چو او بنشست	شمع دل دمسازم بنشست چو او برخاست
تحمل می‌کنم با زخم چون مرهم نمی‌بینم	قناعت می‌کنم با درد چون درمان نمی‌یابم

پارادوکس (متناقض‌نما)

۸۰٪

آوردن دو مفهوم یا دو لفظ یا دو لحن در کلام که متناقض باشند و قابل جمع کردن نباشد.

مثال

- جیب‌هایم پر از خالی است.
- از تهی سرشار، جویبار لحظه‌ها جاری است.
- بر بساطی که بساطی نیست.

آزمون

آزمون ورودی تیزهوشان

۱ در کدام گزینه همه واژه‌ها درست معنا شده است؟

- ۱) تهذیب (خالص گرداندن) - تمیز (قوة شناخت)
- ۲) اوان (آغاز) - الوان (رنگ‌ها)
- ۳) همگن (همگی) - نحیف (رنجور)
- ۴) نژند (بی‌روح) - فرط (حدّ و اندازه)

۲ با توجه به متن زیر، معنای کدام گزینه درست نیست؟

«ثواب آن است که هر که خواهد از معارج ترقّی فراز رود، باید از تجارب برای رفع حوادث سلاح سازد. زیرا بلا و مصائب از قضای آسمانی، قریب است و ناگه از کمینگاه برون آید.»

- ۱) در این عبارت، چهار جمع مکسّر آمده است.
- ۲) برای دو واژه مشخص شده، در زبان فارسی واژه‌هایی هم‌آوا وجود دارد.
- ۳) با توجه به معنی، املای یک واژه نادرست است.
- ۴) در این عبارت دو واژه مخفّف آمده است.

۳ در بیت زیر، کدام آرایه وجود ندارد؟

«تا کی آخر چو بنفشه سرِ غفلت در پیش / حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار»

- ۱) شخصیت‌بخشی
- ۲) تشبیه
- ۳) تضمین
- ۴) تضاد

۴ فعل سوم شخص مفرد مضارع اخباری و سوم شخص مفرد ماضی استمراری از کدام مصدر پایین در بیش از یک حرکت اختلاف دارند؟

- ۱) بردن
- ۲) ماندن
- ۳) خوردن
- ۴) خواندن

۵ با توجه به متن زیر، کدام گزینه نادرست است؟

«(۱) در ایران، نشستن در مجالس، آداب خاصی دارد. (۲) در حضور کسانی که احترامشان واجب است، موقّر می‌نشینند؛ (۳) در وقت پذیرایی با گشاده‌رویی به میهمان خود می‌گویند: (۴) به‌به، خوش آمدید، صفا آوردید.» (سفرنامه شاردن)

- ۱) در عبارت (۳) سه متمم وجود دارد.
- ۲) در عبارت (۲) یک قید و دو مضاف و مضاف‌الیه وجود دارد.
- ۳) در عبارت (۴) دو شبه جمله وجود دارد.
- ۴) در عبارت (۱) یک مفعول و یک موصوف و صفت وجود دارد.

پاسخ‌های تشریحی

- ۱- گزینه‌ی ۱ در این گزینه‌ها همه‌ی واژه‌ها به درستی معنا شده‌اند. معنای صحیح واژگان نادرست: اوان ← موسم، وقت‌همگن ← هم‌نوع / نژد ← غمگین
- ۲- گزینه‌ی ۲ چهار جمع مکسر ← معارج (جمع معراج) - تجارب (جمع تجربه) - حوادث (جمع حادثه) - مصائب (جمع مصیبت) املای غلط ← «صواب» به معنی «درست» صحیح است نه ثواب (پاداش) دو واژه‌ی مخفف ← بلا (بلاء) - ناله (ناگاه) اما در گزینه‌ی ۲ ← سلاح هم‌آوا ندارد و صلاح (درست) در تلفظ فرق دارد / هم‌آوای قریب (نزدیک): غریب (دور)
- ۳- گزینه‌ی ۳ این بیت فاقد آرایه‌ی تضمین است.
- ۴- گزینه‌ی ۱ سوّم شخص مفرد مضارع اخباری و ماضی استمراری مصدر «بردن» به ترتیب «می‌بُرد، می‌بُرد» است. که در بیش از یک حرکت اختلاف دارند.
- ۵- گزینه‌ی ۳ در عبارت «۴» یک شبه‌جمله وجود دارد و آن هم صوت «به به!» می‌باشد.
- ۶- گزینه‌ی ۴ هم‌خانواده‌ی کلمات «سلیم، مجاهده، متمر» در متن عبارتند از «سلامتی، جهد، ثمره»
- ۷- گزینه‌ی ۲
- ۸- گزینه‌ی ۲ انسان نادان پریشان حال، از دانشمند بی‌تقوا بهتر است.
- ۹- گزینه‌ی ۳
- ۱۰- گزینه‌ی ۲ مشتق، مشتق-مرکب که از نظر ساختمان با واژه‌های سؤال هماهنگ می‌باشد.
- ۱۱- گزینه‌ی ۴ در گزینه‌ی «۱»، بین بحر و بُر تضاد و بین واژه‌های خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار مراعات نظیر. در گزینه‌ی «۲»، آب دادن به درختان به‌وسیله‌ی ابر شخصیت بخشی و بین واژه‌های درخت، آب و بهار و ... مراعات نظیر. در گزینه‌ی «۳»، کل بیت ضرب‌المثل است و واژه‌های رنج و گنج جناس. در گزینه‌ی «۴»، تشبیه وجود ندارد.
- ۱۲- گزینه‌ی ۳
- ۱۳- گزینه‌ی ۱ مفهوم حدیث با مصراع دوم بیت ۶ ارتباط معنایی بیش‌تری دارد.
- ۱۴- گزینه‌ی ۳ واژه‌های کاروان، بیابان و دیوار ساده هستند. (خنده = خند + ه)
- ۱۵- گزینه‌ی ۲ در این بیت «تو را» ردیف است و اطلس و بس واژه‌های قافیه می‌باشند.
- ۱۶- گزینه‌ی ۳ املای صحیح گزینه‌ی ۳ «احتراز» می‌باشد.
- ۱۷- گزینه‌ی ۴ در اشعار و متون گذشته «اندیشه کن» در معنی بترس به کار می‌رفته است.
- ۱۸- گزینه‌ی ۳ در گزینه‌ی ۱ بقایا جمع بقیه می‌باشد و مفرد کلمه‌ی بقاع، بقعه می‌باشد.
- ۱۹- گزینه‌ی ۴ در گزینه‌ی ۱ «ی» در سینی جز کلمه است. در گزینه‌ی ۲ «ی» در تهرانی، ی صفت نسبی است و «ی» در سبزی یاء مصدری می‌باشد.
- ۲۰- گزینه‌ی ۱ مصراع دوم بیت تمثیل می‌باشد.
- ۲۱- گزینه‌ی ۴